

KARTA INWENTARYZACYJNA GEOSTANOWISKA

Piotr Migoń

Informacje ogólne		
Nr obiektu	078	
Nazwa obiektu (oficjalna, obiegowa lub nadana)	CZERWONY KAMIEŃ	
Współrzędne geograficzne [WGS 84 – hddd.dddd]	Długość: 15°52'45''	Szerokość: 51°05'27''
Gmina	Świerzawa	
Opis lokalizacyjny	Kulminacja w środkowej części Pogórza Kaczawskiego, po prawej stronie doliny Kaczawy, powyżej ujścia Bystrzyka do Kaczawy, w miejscowości Krzeniów (część Nowego Kościoła). Odległość od dawnej stacji kolejowej w Krzeniowie – 0,5 km w kierunku wschodnim.	
Rozmiary (np. długość, szerokość, wysokość, powierzchnia)	Wymiary dawnego kamieniołomu: długość – 140 m, szerokość – do 80 m, głębokość wyrobiska – do 30 m. Wysokość kulminacji wzniesienia – 325 m n.p.m., wysokość względna – 110 m (od dna doliny Kaczawy)	
Charakterystyka naukowa geostanowiska		
Reprezentowana dziedzina nauk o Ziemi (np. tektonika, litologia, stratygrafia, geomorfologia)	Wulkanizm Litologia – bazalt Geomorfologia – rzeźba denudacyjna	
Rodzaj obiektu	Dawny kamieniołom w obrębie ostańcowego wzniesienia	
Litologia	Bazalt, utwory piroklastyczne	
Forma rzeźby terenu	Nek (ostańcowe wzgórze twarzielcowe odsłaniające dawny komin wulkaniczny)	
Geneza obiektu (naturalny, antropogeniczny)	Nek – forma naturalna Kamieniołom – forma antropogeniczna	
Ogólny kontekst geologiczno-geomorfologiczny	Czerwony Kamień (325 m) jest izolowanym wzniesieniem twarzielcowym – przykładem neku, zbudowanym z bazaltowej lawy wypełniającej dawny komin wulkaniczny. Obiekt znajduje się w obrębie niecki północnosudeckiej – w najbliższym otoczeniu występują skały osadowe wieku wczesnotriasowego (pstry piaskowiec), na północ od wzniesienia odsłaniają się piaskowce wieku kredowego, które tworzą czoło wyraźnego	

	<p>progu morfologicznego (kuesty), ciągnącego się w kierunku południowo-wschodnim po łysankę.</p>
<p>Opis obiektu z punktu widzenia nauk o Ziemi</p>	<p>Czerwony Kamień jest przykładem wzgórza twardzielcowego, wypreparowanego z otaczających skał osadowych i obecnie uwypuklającego czoło kuesty zbudowanej z piaskowców kredowych w najwyższej części progu oraz piaskowców triasowych w środkowej i dolnej części stoku. Wysokość od strony przedproża kuesty wynosi około 100 m, od strony zaproża – około 30 m.</p> <p>Południowy stok przebiecia wulkanicznego jest podcięty dużym, opuszczonym kamieniołomem o długości około 140 m i wysokości ścian, częściowo osypujących się, do 30 m. Do dawnego wyrobiska prowadzi wyraźna rampa – pochylnia, o długości ponad 200 m.</p> <p>W dawnym kamieniołomie, w jego niższej części, miejscami odsłaniają się spękane kolumnowo bazalty, w części wyższej (skarpa przy górnej krawędzi wyrobiska) są dobrze widoczne utwory piroklastyczne, z fragmentami lawy o długości do kilkudziesięciu centymetrów i ksenolitami (porwakami) piaskowców. Porwaki piaskowców są również obecne w lawie bazaltowej w dolnej części kamieniołomu.</p> <p>Dolne odcinki stoków wzniesienia po stronie wschodniej są porozcinane gęstą siecią wąwozów wykształconych w miękkich piaskowcach wieku triasowego.</p>
<p>Historia badań naukowych</p>	<p>Obiekt krótko opisany przez Birkenmajera (1967), bez wymieniania nazwy (opisuje on „stary łom w Krzeniowie”). Wzmiankowany w opracowaniach popularno-naukowych i geoturystycznych. Brak dokładnych badań z zakresu wulkanologii czy petrologii.</p>
<p>Wartości dodatkowe (historyczne, biologiczne)</p>	<p>Na szczycie znajdowało się stare założenie obronne, być może pochodzące z czasów prehistorycznych; miała się tu również znajdować niewielka warownia w okresie średniowiecza, jednak materialnych pozostałości praktycznie brak. Interesującym obiektem dziedzictwa przemysłowego jest rampa do transportu pozyskanych bloków bazaltu.</p>
<p>Bibliografia (najważniejsze pozycje)</p>	<p>Birkenmajer K., 1967. Bazalty dolnośląskie jako zabytki przyrody nieożywionej. <i>Ochrona Przyrody</i>, t. 32, s. 225–276.</p> <p>Cedro B., Mianowicz K., Zawadzki D., 2009. Ocena walorów geoturystycznych stanowisk pochodzenia wulkanicznego Gór i Pogórza Kaczawskiego. [w:] Dutkowski M. (red.), <i>Problemy turystyki i rekreacji 2</i>. Oficyna In Plus, Szczecin, s. 25–35.</p> <p>Staffa M., Mazurski K.R., Pisarski G., Czerwiński J., 2002. <i>Słownik Geograficznej Turystycznej Sudetów</i>, t. 7, Pogórze Kaczawskie. I-BiS, Wrocław, 704 s.</p>
<p>Inne uwagi</p>	<p>Pod wierzchołkiem znajduje się punkt widokowy (zabezpieczony barierką) z ograniczonym widokiem w kierunku południowym, m.in. na Ostrzycę. Od północy na wierzchołek prowadzi kilkadziesiąt schodków z bloków kolumnowo spękanego bazaltu.</p>

Stan i możliwości wykorzystania	
Możliwości wykorzystania obiektu do celów edukacyjnych	W związku ze znacznym zarośnięciem dawnego kamieniołomu i utrudnioną dostępnością ścian wyrobiska możliwości wykorzystania obiektu są ograniczone. Dobre odsłonięcia utworów piroklastycznych (dość rzadkie na Pogórzu Kaczawskim) o dużej wartości dydaktycznej są trudno dostępne, zwłaszcza dla większej grupy.
Dostępność: ograniczenia, bezpieczeństwo	Obiekt dostępny bez formalnych ograniczeń. Wymagana ostrożność przy poruszaniu się nad krawędzią dawnego kamieniołomu i w jego obrębie.
Istniejąca infrastruktura turystyczna	Na wierzchołek i do kamieniołomu prowadzi lokalny szlak pieszy z Krzeniowa (Nowego Kościoła), nie należący do sieci szlaków PTTK.
Istniejące i potencjalne zagrożenia	Głównym zagrożeniem dla walorów edukacyjnych obiektu jest zarastanie dawnych wyrobisk, prowadzące do zasłonięcia słupów bazaltowych i utworów piroklastycznych, wraz ze znacznym ograniczeniem dostępności. Istnieje potencjalne zagrożenie przekształcenia dawnego kamieniołomu w obiekt o nie-turystycznym przeznaczeniu (np. składowisko odpadów).

Dokumentacja graficzna

078_1 Wyrobisko dawnego kamieniołomu – część dolna.

078_2 Kontakt lawy bazaltowej z aglomeratem tufowym.

078_3 Porwaki piaskowców (jasne okruchy) w aglomeracie tufowym, odsłoniętym w najwyższej części dawnego kamieniołomu.